Topic ____________ Date ____________

INDEX

	Page No.
1. DRAMA	1.
2. FOLK SONG (ਧੀਆਂ)	2.
PATRIOTIC SONG	3.
3 MUSIC SKIT (ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ)	4.
4. MUSIC POEMS	5 - 8
(i) ਸਾਜ਼ ਦੀ ਰਾਗਣੀ (iii) ਸੁਰ ਦਾ ਸਫ਼ਰ	
(ii) ਸੁਰ ਦੀ ਸੌਗਾਤ (iv) ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਸਫ਼ਰ	
(v) ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਲਹਿਰ	
5 HINDI SKIT (योजक क्या है)	9. - 10
6. HINDI POEMS	11 - 14
(i) तोड़ती पत्थर	
(ii) वीरों की वीरगाथा	
(iii) तुम-हम	

Teacher's Signature ....

colour STAR

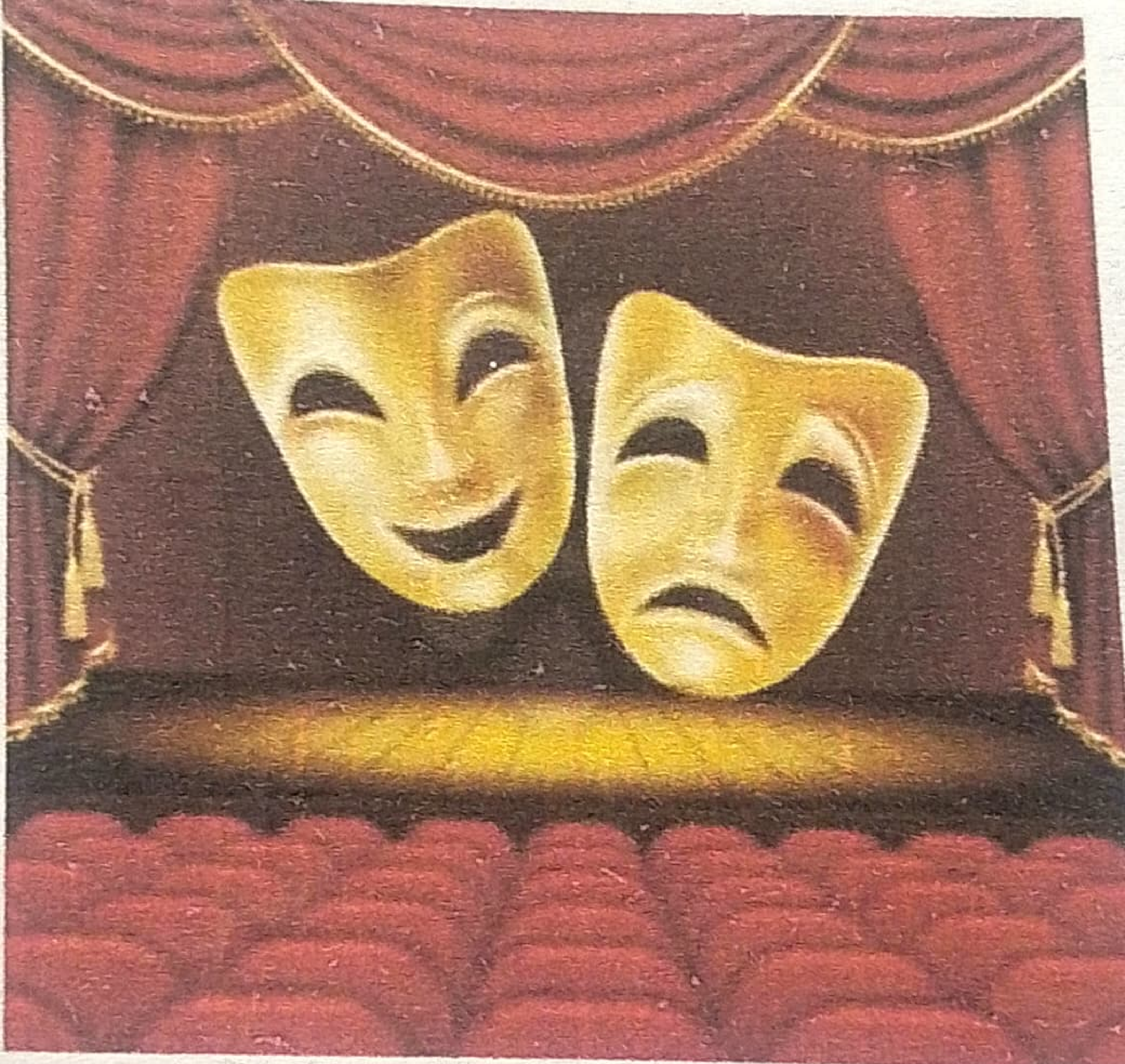

ਨਾਟਕ

ਨਾਟਕ ਇੱਕ ਦਰਸ਼ਨੀ ਕਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਰਾਹੀਂ ਰੰਗਮੰਚ ਉੱਤੇ ਬਖੂਬੀ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚਲੇ ਪਾਤਰ ਜੀਵਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ ਕਲਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਨਾਟਕ ਇੱਕ ਵੇਲੇ ਸਾਹਿਤ ਰੂਪ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਕਲਾ ਰੂਪ ਵੀ। ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵੇਲੇ ਪਾਠਕ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਕ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਹਰੇਕ ਨਾਟਕਕਾਰ ਆਪਣੇ ਨਾਟਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਰੰਗਮੰਚੀ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੇ ਇੱਕ ਘਟਨਾ, ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਇਸ ਦਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਟਕ ਦਾ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਤੇ ਤਿੱਖਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

Teacher's Signature ....

Topic ______ Date ______

9.

Folk Song (Social Evil)

ਧੀਆਂ

ਲੋਕੋ ਨਾ ਇਹ ਕਹਿਰ ਗੁਜ਼ਾਰੋ ..... ਧੀਆਂ ਕੁੱਖ ਦੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਮਾਰੋ ..... ਹਾਏ
ਲੋਕੋ ਨਾ ਇਹ ਕਹਿਰ ਗੁਜ਼ਾਰੋ ਧੀਆਂ ਕੁੱਖ ਦੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਮਾਰੋ
ਸਦਾ ਸਦਾ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਖੈਰ ਮਨਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ
ਪੁੱਤ ਵੰਡਾਉਂਦੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ, ਧੀਆਂ ਦੁੱਖ ਵੰਡਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ 2
ਲੋਕੋ ਨਾ ਇਹ ਕਹਿਰ ਗੁਜ਼ਾਰੋ ....

ਧੀ ਬਣ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਦੋ ਪਰਿਵਾਰ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਏ 2
ਕਦੇ ਭੈਣ ਕਦੇ ਪਤਨੀ ਤੇ ਕਦੇਂ ਮਾਂ ਅਖਵਾਉਂਦੀ ਏ
ਜੇ ਮਾਪੇ ਹੋਣ ਦੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਘੇਰੇ ਪੁੱਤ ਮੈਂ ਵਸੀ ਮੂੰਹ ਫੇਰੇ
ਧੀਆਂ ਫੇਰ ਵੀ ਮਾਪਿਆਂ ਕੋਲ ਭੱਜੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ
ਪੁੱਤ ਵੰਡਾਉਂਦੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ, ਧੀਆਂ ਦੁੱਖ ਵੰਡਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ 2
ਲੋਕੋ ਨਾ ਇਹ ਕਹਿਰ ਗੁਜ਼ਾਰੋ

ਬਿਨ ਧੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕਿਵੇਂ ਅੱਗੇ ਤੋਰੋਗੇ 2
ਕੌਣ ਜਨੇਗਾ ਪੁੱਤ ਕਿੱਥੋਂ ਰਿਸ਼ਤੇ ਜੋੜੋਗੇ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਾਂ ਪੀਰਾਂ ਵਡਿਆਇਆ, ਦੁਨੀਆ ਨੇ ਵਿੱਚ ਮਾਣ ਵਧਾਇਆ
ਤਾਂ ਵੀ ਪੈਰ ਦੀ ਜੁੱਤੀ "ਜੈਨੀ" ਕਿਉਂ ਅਖਵਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ 2
ਪੁੱਤ ਵੰਡਾਉਂਦੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਧੀਆਂ ਦੁੱਖ ਵੰਡਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ.
ਲੋਕੋ ਨਾ ਇਹ ਕਹਿਰ ਗੁਜ਼ਾਰੋ .....

Teacher's Signature ....

colour STAR

3.

PATRIOTIC SONG

ਉਹ ਆਸ਼ਿਕ ਸੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਾ

ਉਹ ਰਸਤਾ ਨਵਾ ਬਣਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਵਿਚ ਅਣਖ ਨਾਲ ਜੋ ਜੀਣਾ ਸਿੱਖੋ

ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਸਿਖਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਲਾ ਕੇ ਜਿੰਦੜੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੇਖੇ

ਤੇ ਕਿਹਾ ਉਹ ਕਰਕੇ ਵਿਖਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਜਾਣ 'ਭਗਤ' ਹੈ ਕਹਦੇ ਆ

ਤੇ ਅੱਜ ਗੋਰੇ ਸਾਥੇ ਡਰਦੇ ਆਂ

ਤਾਂ ਉਹ 'ਭਗਤ ਸਿੰਘ' ਕਰਕੇ ਆਂ।

Topic ____________________ Date ____________

5.

SKIT [MUSIC SUBJECT]

Topic :- ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ

ਪਾਤਰ

1. ਢੋਲ
2. ਤੂੰਬੀ
3. ਚਿਮਟਾ
4. ਗੁਰੂ ਜੀ

(ਤਿੰਨੇ ਵਾਜੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ)

ਢੋਲ : (ਘਮੰਡ ਨਾਲ) ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ। ਮੇਰੇ ਬਿਨ ਭੰਗੜਾ ਨਹੀਂ। ਧਾ ਧਿੰਨਾ।

ਤੂੰਬੀ : ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਵਧੀਆ! ਮੈਂ ਦਿਲ ਨੂੰ ਛੂਹ ਲੈਂਦੀ ਹਾਂ। ਤੁੰਗ ਤੁੰਗ।

ਚਿਮਟਾ : ਗੁਰੂ ਜੀ। ਮੈਂ ਤਾਲ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਛਣ ਛਣ!

ਗੁਰੂ ਜੀ : (ਹੱਥ ਉਪਰ ਚੁੱਕ ਕੇ) ਬੱਸ ਬੱਸ। ਲੜੋ ਨਹੀਂ। ਇੱਕਠੇ ਵਜਾਓ।

(ਸਾਰੇ ਮਿਲ ਕੇ ਵੱਜਦੇ ਹਨ)

ਸਾਰੇ ਮਿਲ ਕੇ! ਧਾ ਧਿੰਨਾ! ਤੁੰਗ ਤੁੰਗ! ਛਣ ਛਣ

ਢੋਲ : ਵਾਹ! ਇਓ ਜਿਹਾ ਸੋਹਣਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਤੂੰਬੀ : ਮਿਲ ਕੇ ਵੱਜਣਾ ਜਰੂਰੀ ਹੈ!

ਗੁਰੂ ਜੀ : ਸ਼ਾਬਾਸ਼! ਏਕਤਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਤਾਕਤ ਹੈ।

ਸਾਰੇ : (ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ) ਸਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ!

Teacher's Signature ....

5.

ਮਾਘ ਦੀ ਸੁਗਾਤ

ਰਬਾਬ ਦੀਆ ਤਾਰਾ ਬੋਲੀਆ
ਅਲਗੋਜੇ ਨੇ ਗੀਤ ਸੁਣਾਇਆ,
ਢੋਲ ਦੀ ਤਾਪ ਤੇ ਨੱਚਿਆ ਮਨ
ਸੰਗੀਤ ਨੇ ਜਾਦੂ ਫੈਲਾਇਆ,

ਹਰ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ ਵਸਦਾ
ਹਰ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਮਿਲਦਾ
ਸੰਗੀਤ ਹੈ ਰੂਹ ਦੀ ਦਾਤ,
ਜੋ ਦਿਲਾ ਨੂੰ ਜੋੜਦਾ ਜਾਂਦਾ

ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਸੌਗਾਤ

ਤਾਰਾਂ ਤੇ ਝੰਕਾਰ ਉੱਠੀ,
ਦਿਲ ਦੀ ਧੁਨ ਤੇ ਰੰਗ ਭਰਿਆ।
ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਬਾਰਿਸ਼ ਵਿਚ,
ਰੂਹ ਨੇ ਨੱਚਣਾ ਸਿੱਖ ਲਿਆ।

ਰਾਗ ਦੀਆ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚ,
ਜਾਗੇ ਹੈ ਰੂਹ ਪਿਆਰੇ ਨੇ,
ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ,
ਜਜ਼ਬਾਤ ਸਾਰੇ ਤਿਰੇ ਨੇ।

6.

ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਸਫਰ

ਜਦੋ ਤਾਰਾ ਤੇ ਉਂਗਲਾ ਫਿਰਦੀਆ ਨੇ,
ਤਾ ਸੁਰਾਂ ਦੀਆ। ਲਹਿਰਾਂ ਉਠਦੀਆ ਨੇ
ਰਬਾ ਵਿੱਚ ਗੂੰਜਦੀ ਧੁਨ ਪੁਰਾਣੀ
ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹ ਜਾਂਦੀ ਕਹਾਣੀ

ਸਾਰੰਗੀ ਦੀਆ ਤਾਰਾਂ ਰੋਦੀਆਂ ਨੇ
ਦਰਦ ਦੀਆ ਗੱਲਾ ਸੋਹ ਵਿੱਚ ਘੋਲਦੀਆ ਨੇ।
ਰਬਾਬ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸ ਵਸਦਾ
ਪੁਰਖਿਆ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹਰ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਰਗਿਆ।

ਢੋਲਕ ਦੀ ਥਾਪ ਤੇ ਧਰਤੀ ਨੱਚਦੀ
ਤੰਗੜੇ ਦੀ ਲੈ ਤੇ ਰੂਹ ਮਚਲਦੀ
ਤੂੰਬੀ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਤਾਨ ਸੁਹਾਉਦੀ
ਪਿੰਡ ਦੀਆ ਯਾਦਾ ਮਨ ਚ ਸਜਾਉਦੀ।

ਅਲਗੋਜੇ ਦੀ ਮਸਤੀ ਭਰੀ ਆਵਾਜ਼
ਗੱਲੀਆ ਵਿੱਚ ਫੈਲਾਉਦੀ ਏ ਰਾਜ਼
ਚਿਮਟੇ ਦੀ ਛਣਕਾਰ ਖੁਸ਼ੀਆ ਭਰਦੀ,
ਮੇਲਿਆ ਦੀ ਰੌਣਕ ਨੂੰ ਹੋਰ ਚੰਨ ਲਾਉਦੀ।

ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਸਫ਼ਰ

ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬੱਚਾ, ਗਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕੀਨ
ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋਰੀਆਂ ਸੁਣ ਕੇ ਸੁਰ ਸਿੱਖਿਆ
ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ
ਸੱਤ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪਾਇਆ।

ਸਾ ਰੇ ਗਾ ਮਾ ਪਾ ਧਾ ਨੀ,
ਸੱਤੇ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਮੀਠੀ ਛੜਿਆ,
ਰਿਆਜ਼ ਦੀਆਂ ਰਾਤਾਂ, ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਦਿਨ
ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਗਾਇਕ ਬਣ ਗਿਆ।

ਪਹਿਲਾ ਮੰਚ ਪਹਿਲੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ,
ਦਿਲ ਧੜਕਦਾ ਪਰ ਹੌਸਲਾ ਪੱਕਾ
ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਤਾਲ ਗਾਣੇ ਤੇ ਮਿਲੀ
ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਤਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਡੁਬ ਗਿਆ।

ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸਫ਼ਰ, ਸੁਰਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ
ਗਾਇਕੀ ਬਣ ਗਈ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਧਾਰ
ਹਰ ਗੀਤ ਵਿੱਚ ਰੂਪ ਦਾ ਹਿੱਸਾ
ਹਰ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਦਿਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ।

ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਮਹਿ

ਸੰਗੀਤ ਤਾਂ ਰੂਹ ਦੀ ਬਾਤ ਹੈ,
ਜਿਹੜੀ ਜੋੜਦੀ ਹਰ ਦਿਲ ਜਾਤ ਹੈ।
ਨਾ ਕੋਈ ਉੱਚਾ, ਨਾ ਕੋਈ ਨੀਵਾਂ,
ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਬਰਾਬਰ ਹੈ

ਰਾਗ ਮਲ੍ਹਾਰ ਵਿਚ ਬਰਸਾਤ ਆਉਂਦੀ,
ਰਾਗ ਸ ਭੈਰਵੀ ਵਿਚ ਸਵੇਰ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੀ।
ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ,
ਰਾਗ ਯਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਛਾਂ

ਹਰ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਰੰਗ ਵੱਖਰੇ
ਹਰ ਤਾਲ ਵਿਚ ਵੱਖ ਅੰਗ ਵੱਖਰੇ
ਤੀਨਤਾਲ, ਦਾਦਰਾ, ਕਹਿਰਵਾ ਤੇ ਰੂਪਕ
ਹਰ ਤਾਲ ਦਾ ਵੱਖ ਆਪਣਾ ਚਮਤਕਾਰ ਹੈ!

ਗਾਇਕ ਜਦੋਂ ਅਲਾਪ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ
ਤਾਂ ਅਰਸ਼ ਵੀ ਸੁਣਨ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਉਡਾਰੀ ਵਿਚ ਉਚਾਈਆਂ ਸੁਰਦਾ
ਤਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਵਿਚ ਰਬ ਨੂੰ ਤੱਕਦਾ

ਤਬਲੇ ਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਗਣਿਤ ਛੁਪਿਆ
ਧਾ ਧਿਨ ਧਿਨ ਧਾ, ਤਾ ਤਿ ਤਿ ਤਾ
ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਦਿਲ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ
ਮਿਲ ਕੇ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਜਾਦੂ

Teacher's Signature ....

colour STAR

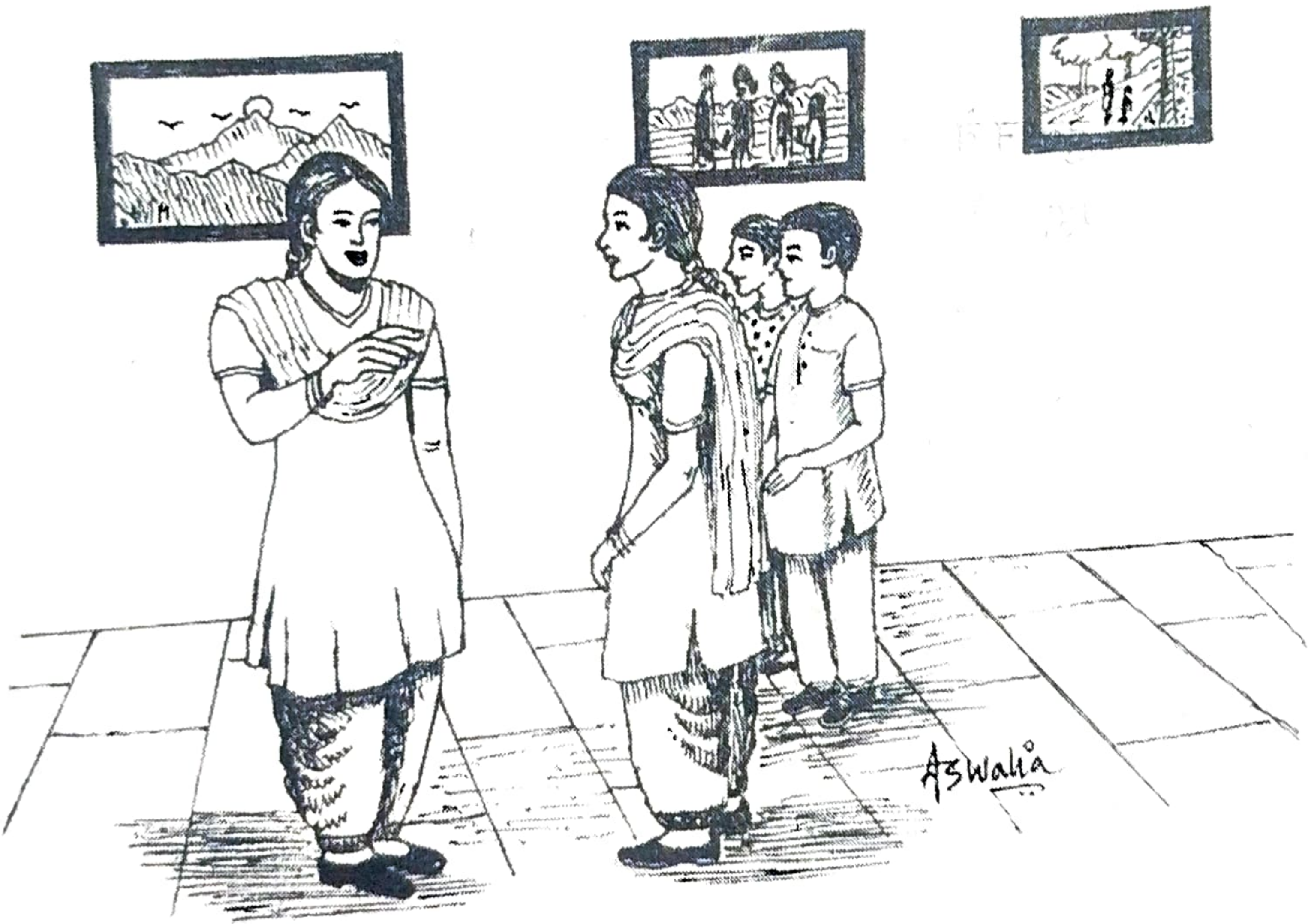
Aswalia

Topic
9.
Date

SKIT (HINDI SUBJECT)

Topic :- योजक क्या है?

पात्र

1. शिक्षक
2. राम (छात्र)
3. श्याम (छात्र)
4. गीता (छात्रा)

दृश्य: कक्षा

(तीनो छात्र अलग अलग खड़े हैं, एक दूसरे से दूर)

शिक्षक: बच्चो आज हम योजक के बारे में सीखेंगे।

राम: योजक? वो क्या होता है मैडम?

शिक्षक: योजक वे शब्द है जो दो शब्दो, वाक्यांशो या वाक्यो को जोड़ते है। जैसे और, या, लेकिन, परन्तु, किन्तु, तथा, इसलिए।

श्याम: (अकेले खड़े होकर) मैं क्रिकेट खेलता हूँ।

गीता: (अलग खड़ी होकर) मैं गाना गाती हूँ।

शिक्षक: देखो ये तीनो अलग अलग है! अब योजक का जादू देखो।

(शिक्षक बीच में आती है और "और" लिखा हुआ कार्ड दिखाती है)

श्याम और गीत: (साथ मे) मैं क्रिकेट खेलता हूँ

Topic 10. Date

और मैं गाना गाती हूँ।

राम: वाह! तो योजक जोड़ने का काम करता है।

शिक्षक: बिल्कुल! एक और उदाहरण देखो।

राम: मैं पढ़ना चाहता हूँ।

श्याम: (बीच में 'लेकिन' का कार्ड दिखाते हुए) लेकिन

राम: मुझे नींद आ रही है।

गीत: तो 'लेकिन' भी योजक है?

शिक्षक: हाँ! "और" जोड़ता है, "लेकिन" विरोध दिखाता है "या" विकल्प देता है "इसलिए" कारण बताता है।

सभी छात्र: (साथ में)

- राम और श्याम दोस्त हैं।
- मैं जाऊँ या रुकूँ?
- मैंने मेहनत की इसलिए सफल हुआ।

शिक्षक: शाबाश! योजक वाक्यों को जोड़कर भाषा को सुंदर बनाते हैं।

सभी: (दर्शकों की ओर) धन्यवाद!

Teacher's Signature ....

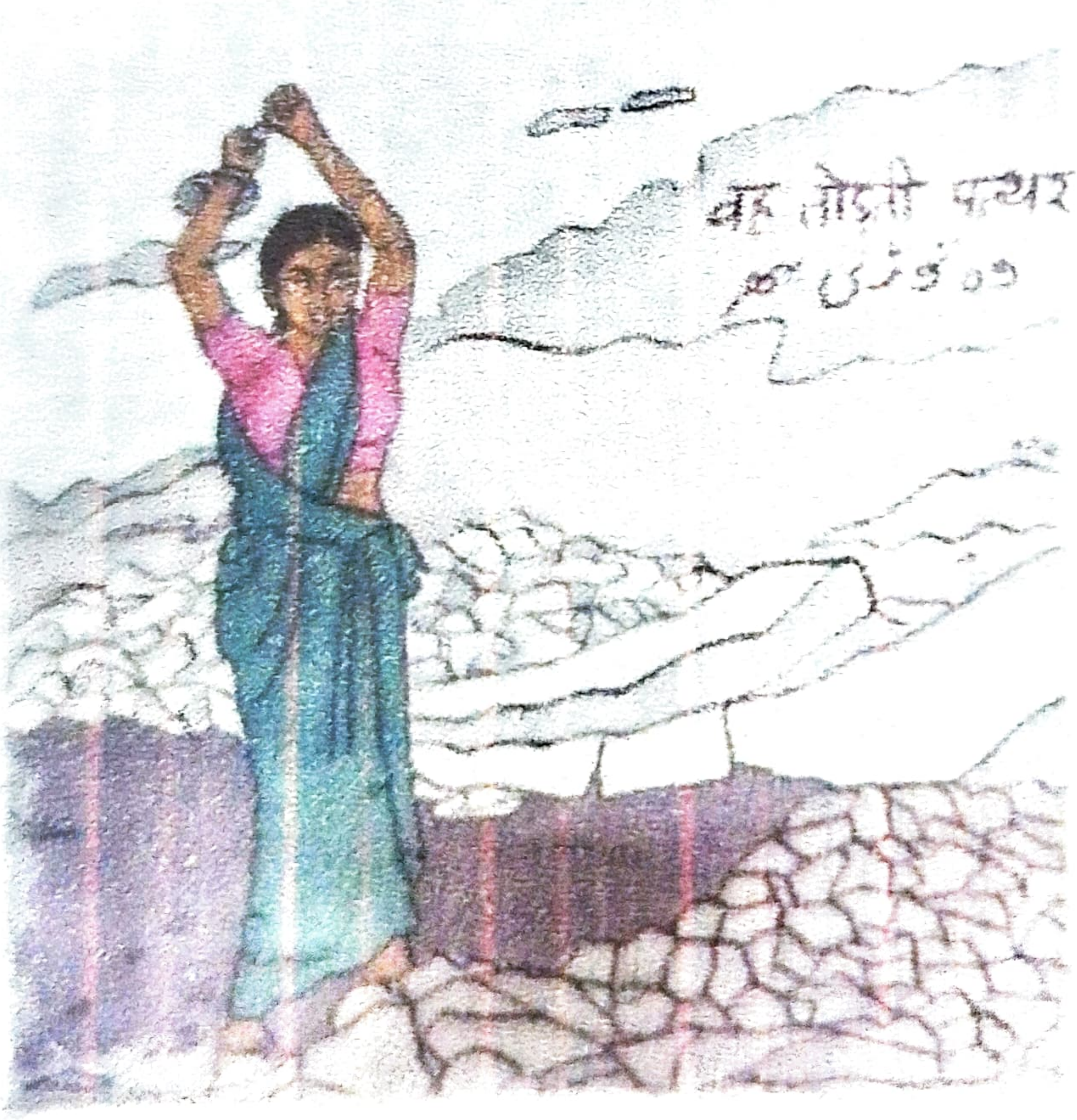
वह तोड़ती पत्थर

Topic
11.

Date

तोड़ती पत्थर

वह तोड़ती पत्थर
देखा उसे मैंने इलाहाबाद के पथ पर
वह तोड़ती पत्थर
कोई न छायादार
पेड़ वह जिसके तले बैठी हुई स्वीकार.
श्याम तन भर बँधा यौवन
नत नयन, प्रिय कर्म; रत मन
गुरु हथौड़ा हाथ.
करती बार बार प्रहार
सामने तरुमालिका, अट्टालिका प्रकार

चढ़ रही थी धूप.
गर्मियों के दिन
दिवा का तमतमाता रूप
उठी झुलसाती हुई लू:
रुई ज्यों जलती हुई भू:
गर्द चिनगी छा गई
प्राय: हुई दुपहर:
वह तोड़ती पत्थर

देखते देखा मुझे तो एक बार
उस भवन की ओर देखा छिन्नतार

Topic Date
13.

वीरो की वीर गाथा

जब जब आया बुलावा मातृ भूमि का
उसने हथियार उठाया था
देश की रक्षा करने हेतु सदैव
अपना खून बहाया था
जो उठी तलवार और तीर कमान
तो थर थर दुश्मन काँपे थे।

चूक चौहान से हुई नहीं
देश की पताका झुकी नहीं
युद्ध में भी धर्म दिखाया जिसने
शस्त्रहीन को शरण में लाया था
याद करो इतिहास को जब
विद्रोही भारत में छाए थे।
खड़ा अकेला हुआ चौहान जब
देख चट्टानें भी काँपी थी

काट के सारे दुश्मन को
भारतवर्ष बचाया था
देख कर समय धरातल का
आज ये चौहान भी कहता है
तत्पर रहे हर पल बलिदान हेतु
वही क्षत्रिय कहलाता है।